

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ลักษณะการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าของและ/หรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ 18 คน ประชาชนในท้องถิ่น 25 คน จาก 3 จังหวัดภาคเหนือ คือ สุโขทัย พิษณุโลก และเชียงใหม่ นักวิชาการด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนในเขตภาคเหนือ 5 คนจาก 5 มหาวิทยาลัย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานหนังสือพิมพ์เพื่อใช้ในการออกแบบระเบียบวิธีวิจัย และใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองเพื่อใช้อธิบายการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ ตามกรอบการบริหารองค์กร POSDCoRB ของ ลูเทอร์ กุลิกและลินดอลล์ เออร์วิก (Luther Gulick and Lyndall Unwick)

การบริหารองค์กร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นองค์กรแบบไม่เป็นทางการ (Informal Organization) ยังคงเป็นการดึงบุคคลใกล้ชิด อาทิ บุคคลในครอบครัวและเพื่อน มาทำงานหนังสือพิมพ์ร่วมกัน เป็นระบบการบริหารงานแบบครอบครัวไม่มีการจัดโครงสร้างองค์กร การวางแผน รวมทั้งการควบคุมจรรยาบรรณวิชาชีพที่ชัดเจน ส่วนหนังสือพิมพ์ที่มีรูปแบบการจัดองค์กรแบบเป็นทางการมีกระบวนการคัดสรรคนด้วยการเปิดรับสมัครและให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของผู้ที่มาร่วมงานและมีแนวทางการควบคุมการควบคุมการทำงานให้อยู่ภายใต้จรรยาบรรณวิชาชีพอย่างชัดเจน

การวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือส่วนใหญ่ยังมีการบริหารงานแบบเจ้าของคนเดียว (Individual Ownership) เป็นกิจการภายในครอบครัวและปรับเป็นองค์กรแบบเป็นทางการ (Formal Organization) เป็นส่วนน้อย ปัจจุบันพบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถแบ่งตามสถานภาพการดำรงอยู่ได้ 3 รูปแบบด้วยกันคือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เริ่มก่อตั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่อยู่มานานและหนังสือพิมพ์ที่กำลังปรับปรุงให้สามารถอยู่รอดได้ และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่กำลังจะหายไป โครงสร้างองค์กรหนังสือพิมพ์มี 3 รูปแบบด้วยกันคือ มีเพียงกองบรรณาธิการเพียงอย่างเดียว มีเพียงกองบรรณาธิการและฝ่ายผลิต และมีการแบ่งเป็นกองบรรณาธิการ กองการจัดการและฝ่ายผลิต

1. การบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมี 2 ส่วนหลักด้วยกัน คือ การบริหารด้านเนื้อหาและการผลิต และการบริหารองค์กร

ด้านการบริหารเนื้อหาและการผลิต พบว่า การบริหารเนื้อหาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังคงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบรรณาธิการและ/หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ และมีการบริหารเนื้อหารูปแบบกองบรรณาธิการเป็นส่วนน้อย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันมีกรอบระยะเวลาดำเนินงานที่ชัดเจนกว่าหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ รายปักษ์ รายลือตเตอร์ และรายเดือน เนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นข่าวประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาคือข่าวสังคม บทความ ข่าวอาชญากรรม ตามลำดับ กระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมี 3 รูปแบบด้วยกันคือ ผลิตเองทั้งกระบวนการ จำผลิตเป็นบางส่วน และจำผลิตทั้งกระบวนการเพียงแคเตรียมข้อมูลไปให้โรงพิมพ์เท่านั้น

การบริหารองค์กรมีรายได้ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือมาจาก 4 ทางด้วยกันคือ การจำหน่ายหนังสือพิมพ์ การขายพื้นที่โฆษณา ธุรกิจโรงพิมพ์ และรายได้จากธุรกิจ ในเครือ ส่วนใหญ่จะนำเงินรายได้จาก 4 แหล่งเฉลี่ยรวมกันเพื่อให้กิจการหนังสือพิมพ์ดำเนินการอยู่รอดต่อไปได้ การสำรวจเอกสาร พบว่า ในหนังสือพิมพ์หลายฉบับรายได้จากการโฆษณาส่วนใหญ่มาจากการซื้อพื้นที่โฆษณาของนักการเมืองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ

ปัญหาและอุปสรรคที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกำลังเผชิญอยู่คือสภาพปัญหาทางด้านบุคลากรที่มีข้อจำกัดทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ คู่แข่งทางธุรกิจโฆษณาและธุรกิจสื่อมวลชนที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ข้อจำกัดทางด้านทุน สภาพตลาดที่เล็กและไม่ขยายตัว และลักษณะของท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะด้านประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมการพึ่งพานักการเมือง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้การพัฒนาและขยายตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทำได้ยาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือควรทำการสำรวจความต้องการข้อมูลข่าวสารของคนในท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือพิมพ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้อ่านมากขึ้น และสถาบันการศึกษาและองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนควรร่วมกันจัดสัมมนาให้กับผู้บริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นระยะๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ใหม่ๆ ในธุรกิจการสื่อสารมวลชน ให้เป็นแนวทางในการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์อยู่รอดบนพื้นฐานของจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ภายใต้การแข่งขันของธุรกิจสื่อสารมวลชนท้องถิ่นที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น และผู้บริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรศึกษาและทำความเข้าใจจริยธรรมวิชาชีพอย่างถูกต้องพร้อมๆ กับนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างการยอมรับจากสังคมและปรับมาตรฐานหนังสือพิมพ์เพื่อความอยู่รอดอย่างยั่งยืน